

MAKEAA—JA TUMMAA

Kirj. Harris Merton Lyon.

Muista niiden on makeiskauppa-
en erinomaisten tuis kokonaiskuva
elämästä velleitena kuin sitä nyky-
län elämästä: entininkin suklaati-bon-
ben laupasta. Me jotka olemme
yltäpäältä, meillä on rahaa sillä os-
tan, ostaa.

Ja mitä me ostamme?

Suklaati-bon-ben-makeisia tietysti.

Suklaati-bon-ben! Se on symboli
nuoruudesta, nuoren neitosen sy-
dämen iloa, uhkean nuoruuden
sallisuuden lahjoja. Kuinka tämä
suklaati joutuu suklaati-bon-ben
käsittämättömällä nenäänäällä.
Lähtien sydämeä — jumala meitä
siunatkoon! Ja kuinka me, joilla on
rahaa, halasta niitä ostamme ja ja-
leamme lahjoja. Melkuvituksen
silmällä näen miljoonia hevvin pusta-
ja, terveitä, toisen näköisiä ihmi-
siä joulunamuna liikkeellä jakama-
sa ystävilleen — raikas naurua rap-
pea. Heistä huudattuja katsel-
lessa lasten joulukuusta ja nuorten
neitosten lahjoja. Heistä keukute-
toa vähän aikaa ja sitten vedämme
tarkastamme tuomamme lahjat, muu-
tama pieni esineitä isälle ja äidille
ja lasten suklaati-bon-benja nuor-
relle neidille. Heistä huudattujen
avaa hän lastikon ja maiskuttelee.

Mitä hän maiskuttelee?

Suklaati-bon—

Kätkön tyt, ei se ole ainoa mitä
hän maiskuttelee.

On jotain muutaakin, joka on yh-
tä makeaa kuin sokerimakeinen.

Se on elämä.

Luella oli vain yksi perhe ja yh-
deksän lasta. Tämä perhe, ku-
ten monet muut perheet nykyään,
ei ollut paljon mikään. Tällä tar-
kottein, että tämä perhe ei ole kos-
kaan omistanut eikä koskaan tulisi
omistamaan mitään. Epä tietenkin!
Mikä pitiä sillä sitten jotain olla?
Henkisesti oli perhe varustettu tuol-
la pöytäpuolella lahjoja, lukutaidol-
la. Se polveutui siitä ylpeästä ame-
rikkalaisesta arvosta, jonka kehuutaan
olevan "ensimmäisen sukupolven ma-
itusta, joka voi lukea." Ja kun ei
heillä ollut niitä lahjoja, jotka olisi-
vat auttaneet heitä ymmärtämään mi-
tä he lukivat, niin he lukivat rookaa
sentähden, että rookan lukeminen oli
"helpointa." Ruumiillisesti oli perhe
jotakuinkin hyvässä kunnossa. Näi-
den yhdeksän lapsen elämästä olivat
nielko hyvin kehittyneet ne väärenne-
tyt tehdasarvot, jota eri tehtai-
ljoitten salititit heille syöttää. He
olivat saaneet säilyneet jotenkakin
väärenne-tyistä pumpulivanteissa, joi-
hin eri tehtailijoiden sallittiin heidät
pukua ja väärenne-tyistä rahasta teh-
dyissä kengissä, joita eri tehtailijoi-
den sallittiin pakottaa heidät pitä-
mään ja niin edespäin.

Sentähden että Luella itse ja äiti
olivat sattuneet olemaan siinä onnel-
leena tilassa, että olivat nrovia ja
terveitä, oli Luellaakin jotakuinkin
hyvä ruumiillinen terveys kuusitoi-
sivävuotensa. (Myöhemmin, kun hän
maikai sairaalassa kuolinvuoteellaan,
piti tehtailijasta yritti todistaa, että
koko perhe on keuhkotautinen. Tä-
mähän tehtailija epäonnistui, mutta sai
kuitenkin sen lääkärin, joka Luella
hoi, erotetuksi pois sairaalan toi-
mista. Mitä tähden? Siitä syystä,
että hän sanoi sen, mitä minä nyt
keron tähden.)

Tuli sitten päivä, jolloin Luellan
tytöksi lahjoa suutelemaista äitiä talous-
hommista kotona ja eisiä jonkinlaisia
asioita. Tämä oli tarpeellinen
sentähden, että Luellan vanhempi sis-
ko ei enään tuenut rahaa perheen
elannon avuksi. (Luella sisko oli
kohdekanonista vuotias ja nrova per-
heen jäsen, joka oli keskeään yrittä-

nyt hankkia "korkeampaa" oppia.
Se tietysti oli onneton yritys. Ope-
teltuaan pikakirjotustaitoa, pääsi
Edith uuteen maailmaan, missä hui-
maavat voimat vallitsivat ja uhkasi-
vat. Hänen työnantajansa oli voi-
mallinen mies joka omisti tuhansia.
Hän vietti työtä ja sitten erotti
työstä. Kun tyttö palasi, ajatti mies
hänet ulos ja uhkasi vangittua "rau-
han häiritäjänä" ja sentähden että
hän oli "pahennus." Ja tyttö, syn-
tyisin perheestä, "joka ei ollut paljon
mikään", joutui todellakin "pahen-
nukseksi." Yleiseksi pahennukseksi.
Edith meni kaupungille eikä koskaan
enään tullut kotiin.)

— Mitä sanotte, jos koetan tätä?
Luella luki lehdestä ilmoituksen: "Ha-
ketaan sata tyttöä kaatamaan suk-
laati-makeisia. Säännöllinen palk-
ka. Ellamon tehdas, 10th & Jack-
son Sts."

Luella äiti itki, hervottomasti kä-
sivartensa kiedottuna miehensä kau-
alle. Luella itse oli hiukkasen juo-
potellut ja näytti tavallista nurjem-
melta. Jos perheessä olisi joskus-
kaan löytynyt hiukkakaan enemmän
ilyä; jos jokuakaan heistä olisi edes
jokkus osoittanut vähänkin toimeli-
isyyttä, ja jos he olisivat yksinker-
taisesti vaan ryhtyneet hankkimaan
oikeutta ja vaatimaan oikeuksiaan.
— Niin todellakin. On kovin ilettä-
vää sellainen tylsämielisyys! Ei ih-
me, etteivät sellaiset ihmiset pääse
eteenpäin maailmassa. Luoja ponne
jotain sellaisiin ihmisiin, jotka ovat
ylempänä; me toimimme pyhien oi-
keuksien mukaan. Alimman kerroks-
sen eläjät ovat syntyneet ikuisesti
olemaan alempia... Onko tämä Kris-
tuksen vaiko Nietzsche'n puhetta?

— Säännöllinen palkka, sanoi Lu-
ella toivokkaasti.

Vihdoin, sokean ja traagillisen ka-
pinautuksen yllyttämänä hänen isänsä
pukkesi puhumaan. Tuntuu usko-
mattoalle, mutta tuon tyilsän mie-
hen lauseessa oli jonkinmoista säälit-
öntä neroa:

— Niin — säännöllinen palkka.
Hähi! Säännöllinen niin kauan kuin
jaksat raataa!

Yhtäkaikki, raha on rahaa. Ju-
mala meitä kaikkia siunatkoon. Ra-
ha on rahaa. Ja niin Luella sai työn
Ellamon makeistehtaasta.

Työ makeistehtaassa ei ollut erit-
tään huvittavaa — ei läheskiään niin
mieluisia kuin makeisten syönti. En-
simmäisen suklaatimakeisia ei voi kas-
taa huoneessa missä ikkunat ovat
auki, sillä avoimista ikkunoista tulee
tomua. On kyllä keinoja miten saa-
da puhdasta ilmaa huoneisiin muu-
tenkin kuin ikkunoiden kautta. El-
lamon tehtaan omistajat eivät onnet-
tomuudeksi voineet ottaa mitään näi-
tä keinoja huomioon. Ellamon teh-
taassa ei ollut ilmanvaihtoa. Sama
ilma oli pysynyt suklaatimakeisten
kaatamihuoneessa siitä saakka kun
siellä alettiin niitä makeisia valmis-
taa. Jos olisi hankittu puhdas ilma
huoneeseen olisi koko rakennus pi-
tänyt vuesti rakentaa.

Ankarammin kuin ilman puutteen,
tunsi Luella huoneessa taiseen, sään-
nöllisen kylmyyden eli viileyden. Tä-
mähän viileyden on zellaista ominaista vii-
leyttä, jota tarvitaan jäähdyttämään
kaatetu makeiset, ja sillä on erai-
toiset seurauksensa. Se ei ole kos-
teaa viileyttä kuten vankilassa, mut-
ta sillä on joksakin yhtä pysyvän-
nen vaikutus ihmiselennon hengitys-
elimistöön. Tämä viileyden ja ummeht-
nut ilma huoneessa vihdoon otti-
vat Luellan huostansa.

Hiljaisesti ja salaperäisellä tavalla
tunsi Luella "ankaran kylmyyden"
kaavavan rinnassaan. Jokus oli "kyl-
myys" hyvin kivullistakin. Häntä
vaivasi jonkinlaisen tyileyyden ja elot-
tomuuden tunne. Mahdollisesti oli

olemassa kaikenlaisia apuystä tuon
"kylmyyden" kehittymiseen. Ei mi-
kään ole vastenmielisempää kuin ah-
dassmielinen katseantokanta asioissa.
Mahdollisesti ei Luella kylmyys oli-
si ollut niin paha, jos hänellä olisi
ollut villaset vaatteet, mutta villaset
makravat niin paljon. Tai jos ei
hän kengissä olisi ollut paperi-
pohjat — mutta oikea nahka maksaa
niin paljon. Tai jos ei mahto olisi
ollut sekotettua — mutta puhdas mai-
to maksaa niin paljon. Tai jos ilma
mitä hän hengitti olisi ollut puhdas
— mutta miten ihmisen kautta
voimme saada puhdasta ilmaa, kun
kiinteimistä maksaa niin paljon?

Sitä mukaa kun hän tunsi käy-
vää tyilemääksi, jännitti hän ener-
giaansa. Ei ole mitään niin yritteli-
lästä olentona kuin on köyhä ihmi-
nen, yksi niistä, "jotka eivät ole pal-
jon mitään", kun hän huomaa työ-
kykyänsä heikkenevän ja ansaitsemis-
kykyänsä sen mukana vähentyvän.
Mutta kun Luella oli jonkun aikaa
väkivä yrittänyt pyyää entisessä ta-
soissa, täytyi hänen jäädä työstä pois
päiväksi tai pariiksi.

— Mene lääkärin puheille! sanoi
hänensä.

— Minne?

— Sairaalaan, tietysti.

Ensi päivän Luella loikoili kotona
ollen liian väsynyt menemään sai-
raalaan. Seuraavana päivänä hän
meni "kuulemaan mikä häntä vai-
vaa." Juuri tämän kysymyksen teki
hänelle tarkastava lääkäri.

— Minulla on ankara kylmyys.

— Mitä työtä sinä teet eläksesi?

— Olen suklaa-makeisten kastaja.

Tarkastava lääkäri murauti jotain
käsittämättömällä nenäänäällä.

— Eritkö syikeä?

— Missä?

— Syljetkö sinä?

— Vähän.

— Ota tämä rasia mukasi. En-
sikerran kun syljet, sylje siihen. Sit-
ten tuo se minulle.

Luella teki työtä tehtaassa päivän
ja selitti työnjohtajalleen, että hänellä
"todellakin on kipein tuntoinen
vaiva rinnassaan", ja oli pois työstä
seuraavaan päivään mennäkseen saira-
alaan viemään sen rasia. Kolme,

(Jatkoa seuraav. sivulla)

YKSITYIS-PANKKILIKE

HELANDER & NEKTON

PRIVATE BANKERS

OSOITE: Woolworth Building, 233 Broadway,
New York City.

on nuorin mutta suurin tšekäläinen suomalainen pankkiliike. Se on
perustettu New Yorkin valtion pankkiliikkeen mukaisesti ja on saat-
tanut lain vaatiman rahasumman takaukseksi toimistaan. Tallettam-
me sunna, pääoma ja vararahasto, yhteensä \$65,000, on paljon suu-
rempi kuin minkään tšekäläisen suomalaisen pankkiliikkeen takaus.
Liikkeemme toimii valtion viranomaisen luvalla ja valvonnan alaisena.

TOIMITAMME RAHAINLÄHETYKSIÄ SUOMEEN JA MAKSAM-
ME SUOMEN PANKIN VIRALLISEN MYYNTIKURSSIN DOLLA-
REISTA, SIIS MAHDOLLISIMMAN KORKEAN HINNAN.
VASTAANOTAMME RAHOJA TALLETUSTILALLE JA MAK-
SAMME NILLE KORKOJA VIIDEN PROSENTIN MUKAAN.

Otamme lähetyksuluja 25 senttiä kolutakin lähetyksestä olipa sum-
ma pieni tai suuri. Sähkölähetyksistä \$3.50. Rahalähetyksemme suori-
tetaan Suomessa joko omalle tilillemme itse määräämämme pankkiin
tai, jos osoitatte lähetyksemme jollekin yksilölle, suoritetaan raha-
eränne vastaanottajalle itselleen omalla kotipaikallaan.

ME MAKSOIMME

30 markkaa 50 p. dollarilta jouluk. 1 p.
30 markkaa 50 p. " " 2 p.
29 markkaa 40 p. " " 3 p.

Kaikki toimmme takaa

SUOMEN OSUUSKAUPPOJEN KESKUSKUNTA, r. l.

Etelä-Esplanaadinkatu 2, Helsinki

joka ainoana asianmiehenämme toimittua suorituksemme Suomessa.
Keskuskunta on liike, jonka jokainen suomalainen varsin hyvin
tente. Se on Suomen suurin kauppalilke. Se on yksi suurimpia
osuustoiminnallisia liikkeitä koko maailmassa.
Keskuskunnassa vastaava omaisuus on

YLI 60 MILJOONAA MARKKAA

josta sen var- ja takuurahastoissa yksin on yli 11 miljoonaa markkaa.
Keskuskunnan pääkonttori on Etelä Esplanaadinkadulla 2, Helsin-
gissä, jota paitsi sillä on sivukonttorit Joensuuassa, Jyväskylässä, Kot-
kassa, Kuopiossa, Oulussa, Tampereella, Turussa, Vaasassa ja Vii-
purissa.

Keskuskunnan jäsenmyymälöitä on ylitsepuuri Suomea, kaikkiaan
—yli 1,200, joiden kautta rahalähetykset vastaanottajille suoritetaan.
Keskuskunta omistaa konttoritaloja, varastotaloja, nhtaita ja teh-
daaluja sekä maatiloja yli kahdentoisia (12) miljoonan markan
arvosta.

Lähes puolet koko Suomen väkiluvusta kuluttaa Keskuskunnan
jäsenmyymälästä ostettuja tavaroita.

Rahaeiät ovat lähetettävät joko checkin, postimoniorderin tai
expressimoniorderin muodossa. Jos seteleitä lähetetään on kirjeenne
siisankirjoitettava (registreerattava). Kaikki kirjeet vastataan ja ni-
den mukana tulleet lähetykset kuitataan heti. Käännytkää puolemme
Kirjeellisesti.

KUNNIOITTAEN

HELANDER & NEKTON

PRIVATE BANKERS

WOOLWORTH BUILDING, 233 BROADWAY, NEW YORK CITY.